

När allt är ett knappptryck bort

Synen på namnpublicering i en ny medievärld

Bengt Johansson & Britt Börjesson*

Det är svårt för svenska brottslingar att bli kändisar på riktigt. Oftast kommer inte deras bild och namn ens med i nyheterna eftersom professionella nyhetsmedier i regel anonymiserar personer som begår brott. Ännu större hänsyn visas offer för olyckor och brott. Vad det handlar om är att professionell journalistik väger begrepp som sanning, relevans och medmänsklig hänsyn mot varandra. Allt för att vårda förtroendet för medierna.

Men allt oftare ställs frågan om en sådan etisk hållning är försvarbar. Kan det vara rimligt att avstå från att publicera uppgifter redaktionen har tillgång till i ett medielandskap där man med en enkel sökning på nätet ofta kan hitta källor som berättar allt och lite till? Är Publicitetsreglernas skrivningar om respekt

* Bengt Johansson är professor i journalistik och masskommunikation vid JMG. Hans forskning fokuserar på journalistik, politisk kommunikation och kriskommunikation. Britt Börjesson är universitetsadjunkt på JMG, undervisar främst om mediestruktur, pressetik och medielagstiftning. Har medverkat i bl a forskningsprojekten Publicistisk sed och Marknads- och demokratidrivna yttrandefrihet.

för personlig integritet befogade i vår tid, eller är de en nedlåtande hållning mot en publik som kräver sin rätt att serveras alla detaljer om en händelse?

Det har vi undersökt och det var med stor spänning vi inväntade resultaten från SOM-undersökningen 2019 och från Journalistpanelen vintern 2020. Resultaten var förvånande. När allt kan sägas ha förändrats i medievärlden verkar det ändå inte som att svensk pressetik alls blivit omodern. Trots att allt bara är ett knapptryck bort.

Den ovan skissade medieetiska problematiken handlar om var gränsen mellan det offentliga och privata ska dras. Då utgår vi från att det finns två sfärer i samhället: dels en privat, fredad sfär, dels en offentlig sfär som är öppen för insyn. Vi tänker oss att det skall finnas en markerad rågång mellan dessa, mellan privatliv och offentligt liv. Men under vissa förutsättningar kan rågången överträdas, om det privata på ett avgörande sätt inverkar på det offentliga (SOU 1980:8; SOU 2016:41). Gränsen mellan dessa två sfärer har också blivit mer otydlig i och med ny medieteknologi. Offentligheten är bara ett knapptryck bort och på många sätt har gränsen mellan det privata och det offentliga blivit otydligare. Kanske har den nästan försvunnit (Ekström & Johansson, 2019).

De medieetiska reglerna talar om att freda privatlivet, men också om oavvisligt allmänintresse. Personer kan därmed ses som offentliga eller privata¹. Offentliga personer är i princip journalistikens centrala objekt och diskussionerna kring medieetik har också ofta handlat om att även offentliga personer har rätt till en

¹ <https://www.sjf.se/yrkesfragor/yrkesetik/spelregler-press-radio-och-tv/publicitetsregler>

fredad, privat zon (jf Habermas, 1962/1984). Särskilt denna aspekt har varit i centrum för de senaste årens medieetiska debatt, där också frågan om förtal och förtalsrättegångar fått stor uppmärksamhet (se även **Torbjörn von Kroghs** kapitel, **Therese Rosenvinges** kapitel och **Ester Pollacks** kapitel).

De två dimensioner av offentligt och privat kan ses som en typologi över olika typer av ”rum”, där personer antingen kan ses som privatpersoner eller offentliga personer (Figur 1). Dessa kan också befinna sig i privatsfären eller i den offentliga sfären. Applicerar vi modellen på medieoffentlighet och journalistikens redaktionella bedömningar kan individer (kända och okända) som uppmärksammas i en nyhet, men inte identifieras – med namn eller andra uppgifter som direkt pekar ut dem för en större krets – sägas befinna sig i den privata sfären (ruta 1 och 3). Om de namnges befinner de sig i den offentliga sfären (ruta 2 och 4).

		Sfär	
		Privat	Offentlig
Person	Privat	1	2
	Offentlig	3	4

Kommentar: Figuren är hämtad från Weibull (1989). I ruta 1 befinner sig privatpersoner som inte namnges i nyheterna och offentliga personer som inte heller ser sitt namn i medierna hamnar i ruta 3. Namnges man placeras privatpersoner i ruta 2 och offentliga personer i ruta 4.

Men medietiken är inte statisk. Om man vill kan man se den som ett kontrakt mellan medierna och mediepubliken om var gränsen går för vad som går an. Gränser sätts, och förflyttas, i en offentlig diskussion som ofta utgått från enskilda nyhetshändelser, och

uppfattningar om rätt och fel i journalistikens skildring av dessa. I vilken riktning denna gräns vandrar är inte heller självklart. Tidigare forskning har beskrivit utvecklingen bland allmänhetens och journalister-
nas syn på medieetiken runt millennieskiftet som en rörelse mot en privatare privatsfär och en offentligare offentlighet (Börjesson, 2007). Vanliga människor som råkar ut för olyckor eller även begår brott ska inte självklart behöva schavottera offentligt. Å andra sidan kunde man då se krav på större och större offentlighet för våra makthavare. Är du politiker, företagsledare eller känd på annat sätt får du räkna med att det tas mindre hänsyn till din privata sfär. Den synen delades då av både journalister och allmänhet i de enkätstudier som gjordes inom ramen för forskningsprojektet *Publicistisk Sed* vid JMG. Även om riktningen var densamma fanns det tydliga skillnader mellan journalister och allmänhet, där journalisterna var mer benägna att skydda misstänkta brottslingars identitet, medan allmänheten hade större förståelse för att vanliga människors privata sfär borde skyddas (Börjesson, 2007; Weibull & Börjesson, 1995).

Men vi befinner oss nu, sedan mer än ett decennium, i en ny medievärld. Vi har alla både kamera och publiceringsverktyg i fickan och filmer eller bilder från händelser som exempelvis olyckor kan på stående fot offentliggöras. Ibland når det en mycket stor publik. Debatten om var gränsen mellan det offentliga och privata ska gå har också varit livlig och har handlat om så olika saker som räddningspersonals möjlighet att arbeta på olycksplatser, uthängningar av privatpersoner på sociala medier och kändisars rätt till privatliv.

Situationen har skapat en stor politisk enighet, vilket medfört införande av lagar om exempelvis utökad skydd för personuppgifter och om kränkande fotografering (Brottsbalken 1962:700, Dataskyddsförordningen GDPR). Dessa lagar är egentligen inte tillämpliga på professionella medier, som har större frihet i enlighet med Tryckfrihetsförordningen och Yttrandefrihetsgrundlagen, men utvecklingen har ändå satt traditionella medier i en mer utsatt position. Omvänt har också trycket på att publicera personuppgifter ökat då uppgifterna redan spridits i sociala medier eller på andra plattformar.

Det fanns ett glapp i kunskapen om hur allmänhetens och journalisternas syn på medieetik utvecklats de senaste decennierna. Ett försök att fylla gapet gjorde i samband med Stockholmsattentatet 2017 (Ghersetti & Johansson, 2018). Frågorna var inte ställda på samma sätt som i tidigare studier, men även här konstaterades skillnader mellan allmänhet och journalister. Allmänheten var mer angelägen om att identitet på misstänkta brottslingar (attentatsmannen) skulle publiceras. Vad som däremot stack ut var att allmänheten i högre grad än journalisterna också önskade att namnen på offren för attentatet borde offentliggjorts tidigare. På detta sätt skilde sig resultaten från tidigare forskning, där allmänheten i högre grad än journalister velat skydda privatlivets helgd. Frågan är då om detta var kopplat specifikt till händelserna på Drottninggatan eller om det speglar en generell förflyttning av medieetikens gränser.

För att kunna få en mer aktuell genomlysning av hur synen på medieetiken utvecklats ställdes frågebatterierna om medieetik från tidigare undersök-

ningar till allmänheten i 2019 års SOM-undersökning (november/december) samt till Journalistpanelen (J-panelen) vid Göteborgs universitet (februari 2020), (se appendix för mer information om urval och metod). Ett av de två frågebatterierna innefattade de frågor som kort redovisats ovan, dvs hur journalister ska behandla identitet på inblandade personer i olika nyhetshändelser (mordmisstänkta, olycksoffer, rattfulla politiker/företagsledare mm). Ska den redovisas, utan inskränkningar, med inskränkningar eller skall man inte skriva alls om saken? Dessutom ställdes ett batteri frågor där svarspersonerna får ta ställning utifrån ett brott – förskingring ur en lokal föreningskassa – och om man anser att namnet skall publiceras, beroende på den inblandade personens ställning i samhället, på en lista som sträcker sig från statsråd till lokal småföretagare.

Offer och gärningsmän – privatare privatpersoner

Hur har då synen på medieetik förändrats från slutet av 1980-talet fram till dagens datum? Om vi börjar med privatpersonerna ser vi i tabell 1 att olycksoffer rör sig allt mer in i ”privatrutan” dvs att en större andel av svarspersonerna anser att privatpersoner inte bör namnges, vilket också är den tydligaste rörelsen i hela materialet. På 1980-talet ansåg en femtedel bland allmänheten att namn kunde publiceras på offren i en bussolycka, och nästan dubbelt upp bland journalister. Två decennier in på det nya millenniet är det nästan ingen som tycker så, vare sig bland journalister eller allmänhet. Noterbart är också att journalister idag

verkar ännu mindre benägna än allmänheten i att namnge olycksoffer. I andra frågor (se tabell 1 i appendix) som att en villaägare som drabbas av en skadegörelse ser vi också samma riktningsförändring mot mindre namnpublicering över tid. I andra frågor har ingenting hänt. Namnpublicering i en vårdnadstvist var självklart att anonymisera redan på 1980-talet. Det är inte blivit mer accepterat sedan dess.

Tabell 1. Åsikt om publicering av identitet på barn och vuxna som omkommit i en bussolycka bland allmänhet och journalister 1989, 1994, 1999, 2005 och 2019/2020. Andel ja, utan inskränkningar (procent).

	1989	1994	1999	2005	2019/2020
Allmänhet	23	20	9	*	5
Journalister	38	27	17	7	2

Kommentar: * = frågan ej ställd, Allmänhet: 1989 N=1 547, 1994 N=1 646, 1999 N=1 711, 2019 =1 682 Journalister 1989 N=830, 1994 N=1 025, 1999 N=1 033, 2005 N=1 084, 2020 N=836.

Källa: De nationella SOM-undersökningarna, Journalistundersökningen, J-panelen.

Gärningsmän: mordmisstänkt och knarkbrottslingen

Att det inte anses legitimt att avslöja privatpersoner som är drabbade – och särskilt om barn är inblandade – kan för oss i nutid verka självklart. Men det finns andra icke offentliga personer vars beteende gör att hänsyn till deras personliga integritet inte är lika självklar. Vi tänker då på gärningsmän av olika slag.

Den skyldige är central i historien om ett brott. Under de senaste decenniernas debatt har frågan om namnpublicering i samband med brott varit en stor och återkommande fråga, dels i relation till en medie-

utveckling där vissa sajter har som affärsidé att hänga ut brottslingar, dels i relation till integrationsdebatten. Trots denna debatt visar siffrorna ur såväl SOM-undersökningen som Journalistpanelen att opinionen nästan inte rört sig alls. Bland allmänheten anser ca var femte att namn på misstänkt mördare bör publiceras (tabell 2). Bland journalisterna är det en icke-fråga. Nivån var väldigt låg redan tidigare, men nu är det knappast någon i journalistkåren som anser att namn på misstänkta för mord ska finnas i nyheterna.

Tabell 2. Åsikt om namnpublicering av person som är misstänkt för mord bland allmänhet och journalister 1989, 1994, 1999, 2005 och 2019/2020. Andel ja, utan inskränkningar (procent).

	1989	1994	1999	2005	2019/2020
Allmänhet	16	20	24	*	20
Journalister	4	4	4	3	1

Kommentar: * = frågan ej ställd. Allmänhet: 1989 N=1 548, 1994 N=1 640, 1999 N=1 711, 2019=1 680, Journalister 1989 N=841, 1994 N=1 041, 1999 N=1 049, 2005 N=1 081, 2020 N=834.

Källa: De nationella SOM-undersökningarna, Journalistundersökningarna, J-panelen.

En misstänkt narkotikabrottsling blir också allt mindre självklar att namnge bland allmänheten (tabell 3). Från en tredjedel minskar det till en femtedel som anser att nyheten skall publiceras utan inskränkningar. Bland journalister går det också ner. Idag finns det i stort sett inga journalister i vår undersökning som svarar att namn på misstänkta narkotikabrottslingar ska publiceras. Det bör påpekas att lagstiftningen förändrades i slutet av 1980-talet, så att även innehav blev brottsligt. Kanske är nedgången i vilja till namnpublicering av denna typ av gärningsmän, åtminstone delvis, knutna

till att inte bara langare kan åtalas utan även brukare. Inom juridiken och politiken talas ibland om lagstiftningen som en normbildande kraft – genom att göra det kriminellt att alls befatta sig med t ex narkotika tänker man sig att påverka opinion till en hårdare hållning. Kanske fungerar det tvärt om: genom att kriminalisera gärningar som inte skadar någon annan än gärningsmannen själv, blir kanske allmänhetens attityd till en brottsrubricering mer förlåtande?

Tabell 3. Åsikt om namnpublicering av person som anhållits misstänkt för narkotikabrott bland allmänhet och journalister 1989, 1994, 1999, 2005 och 2019/2020. Andel ja, utan inskränkningar (procent).

	1989	1994	1999	2005	2019/2020
Allmänhet	34	35	33	*	21
Journalister	10	10	6	3	1

Kommentar: * = frågan ej ställd. Allmänhet: 1989 N=1 543, 1994 N=1 632, 1999 N=1 703, 2019=1 679, Journalister 1989 N=837, 1994 N=1 035, 1999 N=1 038, 2005 N=1 078, 2020 N=834.

Källa: De nationella SOM-undersökningarna, Journalistundersökningarna, J-panelen.

Sammantaget rör sig gärningsmän, precis som offer, mot ”privatrutan”, d v s de anses i mindre grad än tidigare behöva synas med namn offentligt i samband med det de anklagas för. Även om det inte handlar om dramatiska förändringar är riktningen glasklar. Det fortsätter mot en privatare privatsfär.

Politiker och företagsledare – mot mer offentlighet

Går vi över till personer som har en mer offentlig ställning finns det inte samma tydliga rörelse mot att slippa

offentlighetens ljus i mindre smickrande sammanhang. Snarare tvärtom. Politiker som deklarerat falskt har inte under de trettio år vi undersökt saken ansetts värda pressetisk hänsyn, åtminstone inte i allmänhetens ögon (tabell 4). Runt 60 procent anser att uppgifterna ska publiceras utan inskränkningar. Andelen journalister med samma åsikt har tidigare varit något lägre. Men över tid tycks journalisterna ha blivit hårdare i sina omdömen. I den sista mätningen ansåg 64 procent av journalisterna att falskdeklarerande politiker borde få leva med att deras namn avslöjades i nyheterna.

Tabell 4. Åsikt om namnpublicering av politiker som är åtalad för falskdeklaration respektive rattfylleri bland allmänhet och journalister 1989, 1994, 1999, 2005 och 2019/2020. Andel ja, utan inskränkningar (procent).

	1989	1994	1999	2005	2019/2020
<i>Falskdeklaration</i>					
Allmänhet	62	59	60	*	58
Journalister	51	61	56	67	64
<i>Rattfylleri</i>					
Allmänhet	*	52	50	*	50
Journalister	36	49	41	62	57

Kommentar: * = frågan ej ställd. Allmänhet: 1989 N=1 548, 1994 N=1 640/1 642, 1999 N=1 708/1 707, 2019=1 683/1 679 Journalister 1989 N=840/835, 1994 N=1 037/1 027, 1999 N=1 039/1 036, 2005 N=1 075/1 082, 2020 N=833/831.

Källa: De nationella SOM-undersökningarna, Journalistundersökningarna, J-panelen.

Rattfylleri hos politiker kan kanske ses som ett tillkortakommande som i högre grad kan få stanna i det privata. Men skillnaden är inte stor från synen på att falskdeklarera. Hos allmänheten finns det ingen skillnad från förr. Hälften anser att nyheten bör publiceras

utan inskränkningar. Förändringen över tid är att journalister i högre grad svarat att de tycker att nyheten skall publiceras med namn och allt, och andelen som svarar så är nu högre än andelen bland allmänheten.

Företagsledaren – som ju egentligen kan ha väl så stort inflytande på vårt samhälle – anses i lägre grad än politikern behöva skylta med namn i medierna. Det gäller både för falskdeklaration och för rattfylleri (tabell 5).

Tabell 5. Åsikt om namnpublicering av företagsledare som anhållits/åtalats för falskdeklaration respektive rattfylleri bland allmänhet och journalister 1989, 1994, 1999, 2005 och 2019/2020. Andel ja, utan inskränkningar (procent).

	1989	1994	1999	2005	2019/2020
<i>Falskdeklaration</i>					
Allmänhet	*	48	46	*	41
Journalister	38	42	35	48	34
<i>Rattfylleri</i>					
Allmänhet	28	34	30	*	27
Journalister	12**	16	16	31	10

Kommentar: * = frågan ej ställd, ** = formulering anhållits. Allmänhet: 1989 N=1 549, 1994 N=1 644/1 638, 1999 N=1 703/1 704, 2019=1 671/1 678 Journalister 1989 N=835/831, 1994 N=1 027/1 032, 1999 N=1 039/1 034, 2005 N=1 082/1 078, 2020 N=829/834.

Källa: De nationella SOM-undersökningarna, Journalistundersökningarna, J-panelen.

Det finns heller inte några tydliga förändringar över tid. Hos allmänheten ligger visserligen andelen som vill se företagsledarnas tillkortakommanden publicerade med namn och bild lägst i den sista mätningen, men det är inga stora skillnader. Inte heller bland journalister finns det någon klar trend. Här är det snarast

svaren från 2005 som sticker ut, där en något större del av journalisterna var obenägna att tillerkänna felande företagsledare medieetisk hänsyn.

Gränsen mellan offentligt och privat

Om vi funderar lite vidare över brott och offentlig makt kan vi fördjupa analysen om var gränsen egentligen går genom att ställa frågorna på lite annorlunda sätt. I frågeformuläret ställdes frågan om namnet ska publiceras på en person som avslöjats med att ha förskingrat pengar ur en lokal föreningskassa. Frågan varierades beroende på den inblandades ställning i samhället, där svarspersonerna fick en lista med olika titlar att ta ställning till. Resultaten visar tydligt att det spelar roll vem det är som ertappas. Om vi sätter gränsen vid majoritet för att namn absolut skall publiceras, utan någon tvekan, får vi ett mått på var gränsen för att vara offentlig person egentligen går i den figur vi visade inledningsvis (figur 1).

Slutsatsen vi kan dra av analysen är att både allmänhet och journalister sätter den gränsen på samma ställe nu som för 20 år sedan (tabell 6). Båda grupperna menar att namn på statsråd, riksdagsman och kommunpolitiker ”absolut ska publiceras”. Att vara rektor på en grundskola, ordförande i en lokal idrottsförening, programledare i tv eller lokal affärsman/företagare ses i mindre grad hos både allmänhet och journalister vara skäl för att få sitt namn publicerat, trots förskingring. Sådana personer anses med andra ord i lägre grad vara offentliga personer.

Tabell 6. Åsikt om namnpublicering vid en händelse med olika inblandade personer bland allmänheten 1999–2019 och journalister 2005–2020. Andel som anger Ja, absolut (procent).

Allmänhet		Journalister	
1999	2019	2005	2020
Statsråd 62	Statsråd 59	Statsråd 74	Statsråd 76
Kommunpolitiker 59	Riksdagsman 57	Riksdagsman 59	Riksdagsman 63
Riksdagsman 57	Kommunpolitiker 56	Kommunpolitiker 59	Kommunpolitiker 52
Facklig förtroendeman 56	Facklig förtroendeman 52	VD för storföretag 47	VD för storföretag 47
VD för storföretag 50	VD för storföretag 50	Facklig förtroendeman 38	Facklig förtroendeman 25
Rektor på grundskola 46	Rektor på grundskola 43	Rektor på grundskola 17	Rektor på grundskola 14
Ordf. i lokal idrottsförening 42	Ordf. i lokal idrottsförening 40	Programledare i tv 15	Programledare i tv 14
Programledare i tv 40	Programledare i tv 40	Ordf. i lokal idrottsförening 12	Ordf. i lokal idrottsförening 9
Lokal affärsman/ småföretagare 35	Lokal affärsman/ småföretagare 34	Lokal affärsman/ småföretagare 7	Lokal affärsman/ småföretagare 5

Kommentar: Allmänhet: 1999 N=1 706–1 722, 2019 N=1 675–1 690, Journalister: 2005 N=1 037–1 055, 2019 N=826–832

Källa: De nationella SOM-undersökningarna, Journalistundersökningarna, J-panelen.

Men allmänheten har en lite annan syn på var gränsen går för att vara en offentlig person. Till skillnad från journalisterna bedömer en majoritet att även fackliga förtroendemen och en vd för ett storföretag ska få skylta med namnet offentligt om de förskingrat ur en lokal föreningskassa. Bilden förstärker slutsatsen från de övriga resultaten i kapitlet. Journalister är mer restriktiva till namnpublicering än allmänheten.

Medieetik som professionell kvalitet

När den då tillförordnade och unge medieprofessorn Lennart Weibull, framstående expert på publikens medievanor, ville förstå varför dåtidens svenskar var så trogna tidningsläsare vägdes begrepp som kvalitet och professionalism och pressetik in i modellerna. Forskningsprojektet *Publicistisk sed* växte fram, och inom detta studerades under 1980- och 1990-talen pressetikens framväxt, innehåll och anknytning bland såväl allmänheten/publiken som journalisterna/producenterna (Weibull & Börjesson, 1995). I efterhand kan vi konstatera, att det som där beskrevs var de sista åren innan kartan över Mediesverige helt fick ritas om.

Vad har hänt med medieetiken sedan dess? Inom branschen finns åsikter – inte sällan olika åsikter – om vad som är rätt och riktigt och ens möjligt. Publiken och politiken har också åsikter. Diskussioner om medier eller andra som trätt över gränsen för det acceptabla har vi sett många av under de senaste tjugo åren. Det intressanta är, att oavsett ståndpunkt i debatten har man ändå kunnat se att där finns en gemensam föreställning om att det finns en gräns, och en ungefärlig samsyn om var den går. Man får inte hänga ut människor och skada dem genom publicitet. Man skall granska makten, men inte bära sig hur hårt och närgånget som helst åt mot de människor som uppbär makten.

Vi har, genom att upprepa två enkätfrågor från forskningsprojektet *Publicistisk sed*, och få svar från tusentals slumpvis utvalda vanliga människor och journalister, kunnat se att svensk pressetik inte alls

blivit omodern. Den rörelse i opinionen som kunde ses på 1980-talet mot en ökad varsamhet när man skriver om enskilda, utsatta människor verkar ha fortsatt i samma riktning. I dag är det självklart att inte hänga ut offer, på åttiotalet var det något som rutinmässigt gjordes vid varje större olycka, om än med den lilla omtänksamheten att närmast anhöriga före publicering kunnat nås av dödsbesked på ett mer varsamt sätt än genom löp och rubriker. Vad gäller människor som är misstänkta för brott finns fortfarande en något mer splittrad opinion. En liten del av allmänheten – lika liten som förr – anser att misstanke räcker för publicering. Journalister, som i sin dagliga verksamhet måste förhålla sig till brottsrubriceringen förtal, är medvetna om risken att begå ett sådant genom att publicera identitet så tidigt i rättsprocessen, och är ännu mer återhållsamma nu än för trettio år sedan.

Våra frågor mäter bara en liten flisa av medieetik. En liten del av ett regelverk som omfattar schyssta och öppna arbetsmetoder, strävan efter en så sann bild som möjligt, och förhållningssätt till de människor man skildrar på många fler sätt än just det där med namn eller inte. (Se också **Göran Svenssons** kapitel.) Ändå kan de resultat som redovisas här ge en fingervisning om att professionell journalistik har ett värde för publiken, att publiken ser och gör skillnad på journalistik och information man hittar på nätet. Även om journalistikens affärsmodeller är i gungning, verkar inte synen på medieetik vara det. I det avseendet lönar sig i alla fall professionell kvalitet, trots att allt bara är ett knapptryck bort.

Referenser

- Brottsbalken 1962:700, 4 kap 6 a §. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700
- Börjesson, Britt (2007). Namnpublicering – en fråga om offentligt och privat. I Kent Asp (red.), *Den svenska journalistkåren* (s. 87–96). Göteborg: JMG, Göteborgs universitet.
- Dataskyddsinspektionen, GDPR. <https://www.datainspektionen.se/lagar--regler/dataskyddsforordningen>
- Ekström, Mats & Johansson, Bengt (2019). Talk Scandals: The Power of Mediated talk. In H. Tumber & S. Waisboard (Eds.), *The Routledge Companion to Media and Scandal* (s. 183–192). New York: Routledge.
- Habermas Jürgen (1962/1984). *Borgerlig offentlighet*. Lund: Arkiv.
- von Krogh, Torbjörn (2012). *Understanding media accountability: media accountability in relation to media criticism and media governance in Sweden 1940–2010*. Sundsvall, Mittuniversitetet.
- SOU 1980:8: *Privatlivets fred*. <https://lagen.nu/sou/1980:8>
- SOU 2016:41: Hur står det till med den personliga integriteten? En kartläggning av Integritetskommittén. <https://www.regeringen.se/contentassets/13d9126efbb94e2cb5b084132275f184/hur-star-det-till-med-den-personliga-integriteten---en-kartlaggning-av-integritetskommitten-sou-201641>

Weibull, Lennart & Börjesson, Britt (1995). *Publicistiska seder: svensk pressetik i teori och praktik 1900–1994*. Stockholm: Tidens Förlag/Svenska Journalistförbundet 1995.

Weibull, Lennart (1989). Namnpublicering och god publicistisk sed. I Holmberg, Sören, Weibull, Lennart (red.), *Åttiotal. Svensk opinion i empirisk belysning*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen och Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs Universitet.

Appendix

A. Undersökningarna

Journalistundersökningarna

Journalistundersökningarna är en undersökning av svenska journalister som genomförts sju gånger vid JMG sedan 1989. Undersökningens urval är gjort bland medlemmar i Svenska Journalistförbundet (SJF). SJF är yrkes- och fackförbund för journalister i svenskt eller i Sverige verksamt massmedium.

https://jmg.gu.se/forskning/alla_projekt/journalistundersokningarna

Journalistpanelen

JMG:s Journalistpanel är en webbpanel med svenska journalister. Syftet med panelen är att belysa hur journalister ser på sig själva, samhället, sin yrkesroll och medieutvecklingen. Den första enkätundersökningen från Journalistpanelen genomfördes 2012, och sedan

dess har en eller två enkätundersökningar genomförts varje halvår.

https://jmg.gu.se/forskning/alla_projekt/journalist-panelen

SOM-undersökningarna

De nationella SOM-undersökningarna har genomförts vid Göteborgs universitet varje år sedan 1986. Den nationella SOM-undersökningen består av sex olika delundersökningar. Var och en av dessa är riksrepresentativ och omfattar normalt ett urval på 3 500 personer mellan 16 och 85 år. Frågeformulären omfattar mellan 12 och 16 sidor. Fältarbetet inleds normalt i mitten av september varje år och består av en serie utskick via post och ibland även telefon och SMS.

<https://som.gu.se/undersokningar/den-nationella-som-undersokningen>

B. Ställda frågor

F12 När nyhetsmedier skriver om brott, olyckor och människors privatliv riskerar man ibland att kränka/skada de berörda personerna och deras anhöriga. Men händelsen kan ha ett så stort allmänt intresse att den ändå bör publiceras. Hur anser du att medier bör behandla namnet på berörda personer i följande fall?

Namn på:	Nyheten ska redovisas utan inskränkningar	Nyheten ska redovisas men utan namn	Nyheten ska inte redovisas alls	Vet inte
A Barn och vuxna som omkommit i en bilolycka	☐	☐	☐	☐
B En person som anhållits misstänkt för mord	☐	☐	☐	☐
C En politiker som är åtalad för falskdeklaration	☐	☐	☐	☐
D En företagsledare som anhållits för rattfylleri	☐	☐	☐	☐
E En person som anhållits misstänkt för narkotikabrott	☐	☐	☐	☐
F En förälder som söker få rätt i en vårdnadstvist	☐	☐	☐	☐
G En politiker som åtalats för rattfylleri	☐	☐	☐	☐
H En företagsledare som är åtalad för falskdeklaration	☐	☐	☐	☐
I En villaägare som drabbats av skadegörelse	☐	☐	☐	☐
J Känd idrottare misstänkt för att ha tagit anabola steroider	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4

F13 Anta att nyhetsmedier har bekräftade uppgifter om att en person förskingrat 100 000 kr från en förening, anser du att medierna med hänsyn till allmänintresset bör publicera namnet om personen är...

	Namn på:	Ja, absolut	Ja, kanske	Nej, knappast	Nej, absolut inte	Vet inte
A	Kommunpolitiker	☐	☐	☐	☐	☐
B	VD för ett stort företag	☐	☐	☐	☐	☐
C	Facklig företroendeman	☐	☐	☐	☐	☐
D	Rektor på en grundskola	☐	☐	☐	☐	☐
E	Statsråd	☐	☐	☐	☐	☐
F	Enskild riksdagsledamot	☐	☐	☐	☐	☐
G	Ordförande i lokal idrottsförening	☐	☐	☐	☐	☐
H	Lokal affärsman/småföretagare	☐	☐	☐	☐	☐
I	Programledare i TV	☐	☐	☐	☐	☐
		1	3	4	5	6

Kommentar: Före 2019/2020 var den förskingrade summan 50 000 kr.

C. Tabeller

Tabell I. Åsikt om namnpublicering av förälder i vårdnadstvist, villaägare som drabbas av skadegörelse och känd idrottsman som är misstänkt att ha tagit anabola steroider bland allmänhet och journalister 1989, 1994, 1999, 2005 och 2019/2020. Andel ja, utan inskränkningar (procent).

	1989	1994	1999	2005	2019/2020
<i>Förälder</i>					
Allmänhet	7	8	4	*	4
Journalister	3	3	2	2	0
<i>Villaägare</i>					
Allmänhet	28	27	13	*	13
Journalister	24	19	14	*	8
<i>Idrottsman</i>					
Allmänhet	*	44	35	*	35
Journalister	22	29	29	37	40

Kommentar: * = frågan ej ställd. Allmänhet: 1989 N=1 547/1 1547, 1994 N=1 547/1 1547, 1999 N=1 693/1 705/1 704, 2019=1 677/1 679/1 679, Journalister 1989 N=830/828/837, 1994 N=1 032/1 025/1 040, 1999 N=1 034/1 037/1 046, 2005 N=1 078/1 076, 2020 N=837/832/831.

Källa: De nationella SOM-undersökningarna, Journalistundersökningarna, J-panelen.